

ONDREJOVI PAVLÍKOVI

Bratislava 23. júna 1948

Prikladám Ti list, ktorý mi Slovenské riaditeľstvo Čsl. štátneho filmu poslalo vo veci krátkych výstrižkových filmov pre Ameriku, o čom ešte vo funkcii povereníka nad filmom som s filmármi hovoril. Vrele sa prihováram, aby akcia sa uskutočňovala, pravda, najlepšie v dohovore a za finančnej spoluúčasti Min. informácií. Ale aj do tých čias nech sa z prostriedkov Povereníctva informácií financuje vyhotovovanie takýchto filmov, ktoré — kotúč po kotúči — nech sú pravidelne posielané do Ameriky. Na túto akciu nalieham z týchto dôvodov:

1. Medzi americkými krajanmi najlepšie, najbezprostrednejšie a najúčinnnejšie môžu propagovať naše pomery takéto filmy.

2. Pri ich premietaní finančne si môžu pomôcť pokrokové organizácie a časopisy našich amerických krajanov, ktoré sú nateraz vo veľmi tiesnivej situácii.

A tak aj do tých čias, kým podľa návrhu Slovenského riaditeľstva Čsl. št. filmu budeš môcť uskutočniť dohovor s Min. informácií o používaní takýchto filmov u krajskej verejnosti v ostatnom svete, daj príkaz, aby na náklad Pov. informácií išli takéto filmy do USA. Posielajte ich prostredníctvom Min. zahraničných vecí na príslušný zastupiteľský úrad v USA; prvé filmy na adresu Karola Koreniča, 5428 S., Spaulding Ave., Chicago, Ill., USA.

Budem rád, ak mi dáš vedieť, čo v tejto veci podnikáš. Sám príležitostne Ti pošlem listy, najmä Koreničove. V každom prípade mu oznámim, že nejaké filmy sa pre neho už vyhotovujú a oznámim mu tiež, aby s pripomienkami a s námetmi pospolu v odpise listov obracal sa priamo na Andreánskeho, pre ktorého môžu byť tieto poznatky veľmi dobrým vodidlom.

L. Novomeský

List Slov. riad. Čs. št. filmu sa v povereníckom archíve nezachoval. Niečo o danej problematike naznačuje nepodpísaný koncept listu (pravdepodobne ho napísal Novomeskému tajomník) Jánovi Svikruhovi, riaditeľovi Čs. filmu, slov. sektoru, zo 14. VI. 1948. Píše sa v ňom, že povereník požiadal J. Svikruhu, aby zostavil filmy pre USA, „o podrobnostiach ste sa dohodovorili osobne“. Nijaká správa neprišla, a tak Novomeský sa obáva, či sa vec uskutočnila. „Prosím Ťa teda, aby sa pri slovenskom filmovom sektore zriadila expertná komisia, v ktorej by zasadal i s. Rudo Martanovič, ktorý by mohol poradiť, aké veci by boli pre Ameriku vhodné. Takto zostavené a zostrihané krátke filmy bude treba zasielať menšine do USA na adresu s. Karola Koreniča...“

Rudolf Martanovič (pozri charakt. v I. zv. str. 199).

V citovanom koncepte sa hovorí aj o sťažnosti povereníka sociálnej starostlivosti Františka Zupku, podľa ktorej ČSSR mal nakrútiť krátke filmy o rekreácii pracujúcich a o Trati mládeže, žiadal však za ne 120 000 a 300 000 Kčs. Ani odbory ani ZSM nemajú takéto sumy. Ich propagácia je celoštátnou vecou. „Povereník Novomeský je toho názoru, že Čs. štátny film má propagovať veci štátne a štátne významné, i keď na nich nezarobí, nakoľko má možnosť toto manko dohnať na inom mieste. Treba si toto celkom jasne uvedomiť a takéto nezmyselné ťažkosti pri uskutočňovaní podobných veľmi významných podujatí nerobíť. V tejto veci si prosí povereník Tvoju správu.“

V liste venovanom len filmom o rekreácii a o TM (tiež z 23. VI.) Novomeský o. i. zdôrazňuje: „Veci bude treba dať do poriadku. Menovite bude treba povereníkovi Zupkovi odpovedať, ako sa histórie zbehli, prečo žiadalo slovenské riaditeľstvo Čsl. štátneho filmu zaplatiť osobitné objednávky...“

L. Novomeský v ďalšom liste O. Pavlíkovi z 23. VI. 1948 vysvetľuje novému povereníkovi informácií aj závažnejšiu finančnú problematiku, týkajúcu sa odmeňovania a podporovania osvetovej činnosti na južnom Slovensku. Píše v ňom:

„Finančný zákon bez osobitného schválenia parlamentu nepripúšťa presun z úverových prostriedkov Osídľovacieho úradu pre financovanie potrieb iného ústredného úradu, v tomto prípade Povereníctva školstva, resp. informácií. A tak bude treba, aby osvetový program na južnom Slovensku, ako bol Zborom povereníkov 15. marca 1948 schválený, vykonávalo Povereníctvo informácií,

odbor ľudovýchovný, ako akciu Osídľovacieho úradu z jeho prostriedkov.

Predseda Osídľovacieho úradu je ochotný uvoľniť prostriedky ešte väčšie, než sú požadované v tomto podaní. Treba teda zmobilizovať všetkých osvetových pracovníkov našich na južnom Slovensku a programové práce rozvinúť, pričom skutočne nezáleží na tom, že odmeny osvetovým referentom, zájazdy ochotníckych krúžkov bude financovať nie Povereníctvo informácií, ale Osídľovací úrad, ako aj ani na tom nezáleží, že rozhlasové zariadenia, autá s putovnými kinami, filmové zvukové aparatúry, javiská atď. podaruje na tomto území priamo Osídľovací úrad.“ Netreba vymýšľať nové spôsoby získavania prostriedkov. Osíd. úrad nepoukáže PI potrebnú sumu a PI nezíska nové prostriedky. „Preto treba celú vec vykonať týmto spôsobom.“